

ט"ו סיון התשע"ח, 29.05.2018

הערות על טיוטת התבחינים והכללים של הרבנות הראשית להכרה בבתי דין בחו"ל

תקציר: טיוטת תבחיני הרבנות הראשית לישראל לבתי דין בקהילות בתפוצות, אם תתקבל על ידי מועצת הרבנות הראשית לישראל, היא שינוי סדרי עולם והכרזת מלחמה על אחדות העם היהודי. תבחינים אלו מגלים בורות בכל הנוגע ליהדות התפוצות וכל מטרתם היא ביסוס המונופול של הרבנות גם מעבר לים. כשם שהרבנות יצרה ניכור כלפי הממסד הדתי בקרב היהודים בישראל, כך היא עלולה ליצור ניכור כלפי מדינת ישראל גם בקרב יהדות התפוצות. לתבחינים מסורבלים, מורכבים ומשפילים אלו ישנם השלכות חמורות על אחדות העם היהודי. אנו קוראים לרבנות הראשית לחזור בה מהדרך בה בחרה ולפעול למען אחדות ובניית גשרים.

פירוט הכשלים בתבחינים המוצעים:

- 1. פתרון חלקי בלבד:** התבחינים עוסקים בהכרה בבתי דין ובדייניהם בלבד, שעוסקים בסוגיות של גיור וגיטין, ומהווים רק 31% מהמקרים בהם נדרשים יהודים מחו"ל להביא את מסמכיהם לאישור הרבנות. ל-69% מהמקרים, שעוסקים באישורי יהדות, נישואין ורווקות, אין כל התייחסות והסדרה והזוגות נותרים ללא מענה או הכוונה.
- 2. פגיעה ביהדות התפוצות:** הרבנות מבקשת לשנות את המסורת היהודית, בה "לא נמנעו בית שמאי מלישא נשים מבית הלל, ולא בית הלל מבית שמאי, אלא נוהגין באמת ובשלים" (ירושלמי, יבמות א, ו). הטלת ספק בבתי דין של קהילות יהודיות בחו"ל היא הכרזת מלחמה על אחדות העם היהודי. לאורך ההיסטוריה היהודית קהילות יהודיות הפעילו שירותי דת, ובהם בתי דין לגיור וגיטין, כאשר כל קהילה כיבדה את הפסיקה והאוטונומיה ההלכתית של קהילות היהודיות האחרות.
- 3. עריכת מבחנים לרבני קהילות בתפוצות:** תבחיני הרבנות מבקשים לזמן רבנים מקהילות בתפוצות שיבקשו לקבל הכרה לוועדת בוחנים בישראל, לצד נבירה בפסקי הלכה ובמאמרים שכתבו, בכדי לבדוק אם יש משהו שלא תואם את התפיסה הבדלנית שהשתלטה על הרבנות. אין למבחנים אלו שום תקדים בהיסטוריה היהודית ולרבנות הראשית אין שום יתרון הלכתי על פני כל קהילה יהודית. כשם שקהילות יהודיות ברחבי העולם אינן עורכות מבחנים לרבני הרבנות בישראל, כתנאי להכרה במסמכיהם, כך אין מקום שהרבנות תערוך מבחנים לרבנים מקהילות אלו.
- 4. ייצוא הבירוקרטיה של הרבנות:** המגמה העיקרית העולה מהתבחינים שהציעה הרבנות הראשית, היא שאיפתה להפוך לרבנות הראשית של העולם היהודי. כשם שהרבנות יצרה בירוקרטיזציה של היהדות בישראל, כך היא מבקשת ליצור בירוקרטיזציה של קהילות יהודיות בכל העולם, על ידי קריטריונים מסורבלים, מורכבים ומשפילים, שיפגעו בקשר בין

- מדינת ישראל לבין יהדות התפוצות. כך למשל, זוגות שיבקשו לעלות ולהתחתן בארץ, יידרשו לחכות זמן רב עד שהרב שיאשר את יהדותם יעבור את מבחניה של הרבנות הראשית.
5. **בורות בנוגע לעולם היהודי בתפוצות:** התבחינים מגלים בורות מוחלטת של הרבנות הראשית בכל הנוגע לקהילות היהודיות בתפוצות. שכן, רוב הקהילות אינן מפעילות בית דין קבוע עם דיינים קבועים, שפעיל בכל ימות השנה, אלא בתי הדין שמכנסים את הדיינים כאשר עולה הצורך. התבחינים קובעים שהרבנות לא תכיר בבית דין שפועל בסמוך לבית דין אחר, אלא במקרים חריגים. עם זאת, כידוע, בערים רבות יש מספר קהילות שונות באופיין הדתי ובמסורת הפסיקה שלהן, מה שמחייב קיום של בתי דין שונים. למעשה, **הרבנות מבקשת לקבוע לעצמה שלוחה מקומית שתבטל את כל החלופות האחרות באותו מקום, ובכך לבצר את מונופול הרבנות גם מעבר לים.**
6. **חיזוק מגמת ההתבוללות בתפוצות:** משמעות התבחינים המוצעים הינה שקהילות רבות לא יוכלו לערוך גיורים, דבר חיוני בכדי לבלום את ההתבוללות ההולכת וגוברת, וכן לערוך גיטין, דבר שחיוני בכדי למנוע מקרים של עגינות וממזרות. **כתוצאה מכך יגברו המקרים של פסולי חיתון ברחבי העולם היהודי.**
7. **קיזום של רשימות רבנים:** במענה לעתירת 'עתיים' לקבלת רשימת הרבנים המוכרים על ידי הרבנות, השיבה הרבנות לבית המשפט כי רשימת רבנים מוכרים "אינה קיימת" (כתב תשובה בעת"מ 15-10-42441 עתים נ' הרבנות הראשית ואח', מיום 21.2.2016) ועל דברים אלו חזרו נציגי הרבנות בהזדמנויות שונות, לרבות בדיונים בוועדות הכנסת. **המסמך שפורסם מגלה בבירור כי ישנן מספר רשימות של רבנים ובתי דין מוכרים (סעיפים א-1א, 4א, ג, 2, 4-5).**
8. **האם יש כאן קריטריונים?** התבחינים המוצעים קובעים כי וועדת הרבנות תבדוק "האם המבקש מתאים לעסוק בגיור" (ההדגשה במקור), אך אינם מפרטים מהי אותה התאמה ומי יקבע מה מתאים ומה לא. גם לגבי המבחינים לא פורטו שום קריטריונים. למעשה, **התבחינים אינם תבחינים כלל וההכרה בדייני בתי הדין נותרת להחלטתם השרירותית של הרבנות הראשית.**

סיכום:

באמצעות "תבחינים" אלו, מבקשת הרבנות הראשית לקנות לעצמה סמכות שלא ניתנה לה, ולא זו בלבד שהיא דורשת להכריע בשאלה אלו מסמכים יוכרו בישראל, אלא גם להיות זאת שמכריעה אלו בתי דין יוקמו בקהילות בתפוצות, מתי והיכן הם יוקמו, מי יהיו דייניהם וכיצד הם יפסקו.

נותר רק לתהות מה יעלה בגורלם של מאות אלפי זוגות של יהודים שמסמכיהם לא יוכרו ברבנות על פי "תבחינים" אלו. מדובר במאות קהילות יהודיות שנישואיהן לא יוכרו בישראל, גיטיהן לא יוכרו בישראל וגיוריהן לא יוכרו בישראל, באופן שיפורר את העם היהודי לקהילות מבודדות שלא יוכלו לבא זו בקהלה של זו.